

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση (16. Mahāniddesa-
aṭṭhakathā)

7. Σχόλια για την επεξήγηση της ομιλίας στον Τίσσα Μεττέγια
(7. Tissametteyyasuttaniddesavaṇṇanā)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση

7. Tissametteyyasuttaniddesavaṇṇanā

49. Sattame tissametteyyasutte methunamanuyuttassāti methunadhammaṃ samāyuttassa. Itīti evamāha. Āyasmāti piyavacanametam. Tissoti nāmaṃ tassa therassa. Sopi hi tissoti nāmena. Metteyyoti gottam, gottavaseneva esa pākaṭo ahoṣi. Tasmā aṭṭhuppattiyam vuttam - “tissametteyyā nāma dve sahāyā”ti. Vighātanti upaghātam. Brūhīti ācikkha. Mārisāti piyavacanametam, niddukkhāti vuttam hoti. Sutvāna tava sāsananti tava vacanam sutvā. Viveke sikkhissāmaseti sahāyam ārabha dhammadesanam yācanto bhaṇati, so pana sikkhitasikkhoyeva.

Methunadhammo nāmāti idaṃ niddisitabbassa methunadhammassa upadesapadam. Asaddhammoti asatam nīcajanānam dhammo. Gāmadhammoti gāmaṃvāsīnam sevanadhammo. Vasaladhammoti vasalānam dhammo, kilesavassanato vā sayameva vasalo dhammoti vasaladhammo. Duṭṭhulloti duṭṭho ca kilesehi duṭṭhattā, thūlo ca anipuṇabhāvatoti duṭṭhullo. Yasmā ca tassa dhammassa parivārabhūtam dassanampi gahaṇampi āmasanampi phusanampi ghaṭṭanampi duṭṭhullam, tasmāpi duṭṭhullo so methunadhammo. Odakantikoti udakam assa ante suddhattham ādiyatīti udakanto, udakantoyeva odakantiko. Raho paṭicchanne okāse kattabbatāya rahasso. Vinaye pana “duṭṭhullam odakantikam rahassa”nti pāṭho. Tattha tīsu padesu yo soti padam parivattetvā yam tanti katvā yojetabbam “yam tam duṭṭhullam, so methunadhammo, yam tam odakantikam so methunadhammo, yam tam rahassam, so methunadhammo”ti. Idha pana “yo so asaddhammo, so methunadhammo...pe...yo so rahasso, so methunadhammo”ti evam yojanā veditabbā. Dvayena dvayena samāpajjitabbato dvayamdvayasamāpatti. Tattha yojanā - yā sā dvayamdvayasamāpatti, so methunadhammo nāmāti. Kimkāraṇā vuccati methunadhammoti kena kāraṇena kena pariyāyena methunadhammoti kathīyati. Tam kāraṇam dassento “ubhinnaṃ rattāna”ntiādimāha. Tattha ubhinnaṃ rattānanti dvinnaṃ itthipurisānam rāgena rañjitānam. Sārattānanti visesena suṭṭhu rañjitānam. Avassutānanti kilesena tintānam. Pariyuṭṭhitānanti kusalācāram pariyādiyitvā madditvā ṭhitānam “magge corā pariyuṭṭhitā”tiādīsu viya. Pariyādinnacittānanti kusalacittam pariyādiyitvā khepetvā ṭhitacittānam. Ubhinnaṃ sadisānanti dvinnaṃ kilesena sadisānam. Dhammoti sabhāvo. Tam kāraṇāti tena kāraṇena. Tam upamāya sādheṇto “ubho kalahakārakā”tiādimāha. Tattha ubho kalahakārakāti pubbabhāge kalahakārakā dve. Methunakāti vuccantīti sadisāti vuccanti. Bhaṇḍanakārakāti tattha tattha gantvā bhaṇḍanam karontā. Bhassakārakāti vācākalaham karontā. Vivādakārakāti nānāvacanam karontā. Adhikaraṇakārakāti vinicchayapāpuṇanavisesakāraṇam karontā. Vādinoti vādapaṭivādino. Sallāpakāti vācam kathentā evamevanti upamāsaṃsandanam.

Yuttassāti saññuttassa. Payuttassāti ādarena yuttassa. Āyuttassāti visesena yuttassa. Samāyuttassāti ekato yuttassa. Taccaritassāti tamcaritam karontassa. Tabbahulassāti tambahulam karontassa. Taggarukassāti tamgarum karontassa. Tanninnassāti

tasmiṃ natacittassa. Tappoṇassāti tasmiṃ natakāyassa. Tappabbhārassāti tasmiṃ abhimukhakāyassa. Tadadhimuttassāti tasmiṃ adhiharitassa. Tadadhipateyyassāti taṃ adhipatiṃ jeṭṭhakam katvā pavattassa.

Vighātanti niddesassa uddesavacanam. Vighātanti pīlanam. Upaghātanti samīpaṃ katvā pīlanam. Pīlananti ghaṭṭanam. Ghaṭṭananti pīlanam. Sabbam aññamaññavevacanam. Upaddavanti hiṃsanam. Upasagganti tattha tattha upagantvā pīlanākāram. Brūhīti kathehi. Ācikkhāti vissajjehi. Desehīti dassehi. Paññapehīti ñāpehi. Paṭṭhapehīti ṭhapehi. Vivarāti pākaṭam karohi. Vibhajāti bhājehi. Uttānīkarohīti tīram pāpehi. Pakāsehīti pākaṭam karohi.

Tuyham vacananti tava vācam. Byappathanti vacanam. Desananti ācikkhanam. Anusāsananti ovādam. Anusiṭṭhanti anusāsanam. Sutvāti sotena sutvā. Suṇitvāti tasseva vevacanam. Uggahetvāti sammā gahetvā. Upadhārayitvāti anāsetvā. Upalak khayitvāti sallakkhetvā.

50. Mussate vāpi sāsanananti pariyattipaṭipattito duvidhampi sāsanam nassati. Vāpīti padapūraṇamattam. Etaṃ tasmiṃ anariyanti tasmiṃ puggale etaṃ anariyam, yadidaṃ micchāpaṭipadā. Gāravādhivacananti guṇavisitṭhasabbasattuttamagarugāravādhivacanam. Tenāhu porāṇā -

“Bhagavāti vacanam seṭṭham, bhagavāti vacanamuttamam;
Garu gāravayutto so, bhagavā tena vuccatī”ti.

Catubbidham vā nāmam āvatthikam, liṅgikam, nemittikam, adhiccasamuppannanti. Adhiccasamuppannam nāma lokiyavohārena “yadicchaka”nti vuttam hoti. Tattha vaccho, dammo, balībaddhoti evamādi āvatthikam, daṇḍī, chattī, sikhī, karīti evamādi liṅgikam, tevijjo, chaḷabhiññoti evamādi nemittikam, sirivaḍḍhako, dhanavaḍḍhakoti evamādi vacanattham anapekkhitvā pavattam adhiccasamuppannam. Idam pana bhagavāti nāmam nemittikam, na mahāmāyāya, na suddhodanamahārājena, na asītiyā ñātisahasseehi kataṃ, na sakkasantusitādīhi devatāviseseehi kataṃ. Vakkhati ca “bhagavāti netam nāmam mātara kataṃ...pe... paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavā”ti.

“Bhāgyavā bhaggavā yutto, bhagehi ca vibhattavā;
Bhattavā vantagamano, bhavesu bhagavā tato”ti.

Tattha -

“Vaṇṇāgamo vaṇṇavipariyāyo, dve cāpare vaṇṇavikāranāsā;
Dhātūnamatthātisayena yogo, taduccate pañcavidham nirutti”nti. -

Evam vuttaniruttilakkhaṇam gahetvā padasiddhi veditabbā. Tattha “nakkhattarājāriva tārakāna”nti ettha rakārāgamo viya avijjamānassa akkharassa āgamo vaṇṇāgamo nāma. “Hiṃsanā, hiṃso”ti vattabbe “sīho”ti viya vijjamānakkharānam heṭṭhupariyavasena parivattanam vaṇṇavipariyāyo nāma. “Nave channake dānam diyyatī”ti ettha akārassa ekārāpajjanatā viya aññakkharassa aññakkharāpajjanatā vaṇṇavikāro nāma. “Jīvanassa mūto jīvanamūto”ti vattabbe “jīmūto”ti vakāranakārānam vināso viya vijjamānakkharavināso vaṇṇavināso nāma.

“Pharusāhi vācāhi pakrubbamāno āsajja maṃ tvaṃ vadasi kumārā”ti ettha pakrubbamānoti padassa abhibhavamānoti atthapaṭipādanaṃ viya tattha tattha yathāyogaṃ visesatthayogo dhātūnaṃ atthātisayena yogo nāma.

Evam niruttilakkhaṇaṃ gahetvā saddanayena vā pisodarādinissito patitṭhānīti pisodarādipakkhepalakkhaṇaṃ gahetvā yasmā lokiyalokuttarasukhābhiniḃbattaṃ dānasīlādipārappattaṃ bhāgyamassa atthi, tasmā “bhāgyavā”ti vattabbe “bhagavā”ti vuccatīti nātabbaṃ.

Yasmā pana

lobhadosamohaviparītamānasikāraahirikānottappakodhūpanāhamakkhapaḷāsaissā-macchariyamāyāsāṭṭheyyathambhasārambhamānātimānamadapamādataṇhāavijjātīvi dhākusalamūladuccarita-saṃkilesamalavisamasaññāvitakkaṇapañcacetubbidhavipariyesaāsavaganthaoghayo gaagati-taṇhupādūpādānapañcacetokhīlavinibandhanīvaraṇābhinandanachavivādamūlataṇh ākāyasattānusaya-atṭhamicchattanavataṇhāmūlakadasākusalakammapathadvāsaṭṭhiditṭhigataatṭhasata taṇhāvicaritappabhesabbadaratha- pariāhakilesasatasahassāni, saṅkhepato vā pañca kilesakhandhaabhisāṅkhārādevaputtamaccumāre abhañji, tasmā bhaggattā etesaṃ parissayānaṃ “bhaggavā”ti vattabbe “bhagavā”ti vuccati. Āha cettha -

“Bhaggarāgo bhaggadoso, bhaggamoho anāsavo;
Bhaggāssa pāpakā dhammā, bhagavā tena vuccatī”ti.

Bhāgyavantatāya cassa satapuññaḷalakkhaṇavarassa rūpakāyasampatti dīpitā hoti. Bhaggadosatāya dhammakāyasampatti. Tathā lokiyasarikkhakānaṃ bahumatabhāvo, gahaṭṭhapabbajitehi abhigamanīyatā, abhigatānañca nesaṃ kāyacittadukkhāpanayane paṭibalaḃhāvo, āmisadānadhammadānehi upakāritā, lokiyalokuttarasukhehi ca saññojanasamatthatā dīpitā hoti.

Yasmā ca loke issariyadhammayasasirikāmapayattesu chasu dhammesu bhagasaddo pavattati, paramaṇcassa sakacitte issariyaṃ, aṇimālaṅghimādikaṃ vā lokiyasammataṃ sabbākāraparipūraṃ atthi, tathā lokuttaro dhammo, lokattayabyāpako yathābhuccaguṇādhigato ativiya parisuddho yaso, rūpakāyadassanabyāvaṭajananayanappasādajananasamatthā sabbākāraparipūrā sabbaṅgapaccaṅgasirī, yaṃ yaṃ etena icchitaṃ patthitaṃ attahitaṃ parahitaṃ vā, tassa tassa tatheva abhinipphannattā icchiticchitatthanipphattisaññito kāmo, sabbalokagarubhāvappattihetubhūto sammāvāyāmasaṅkhāto payatto ca atthi, tasmā imehi bhagehi yuttattāpi bhagā assa santīti iminā atthena “bhagavā”ti vuccati.

Yasmā pana kusalādīhi bhedehi sabbadhamme, khandhāyatanadhātusaccaindriyapaṭiccasamuppādādīhi vā kusalādidhamme, pīlanasaṅkhatasantāpavipariṇāmatṭhena vā dukkhamariyasaccaṃ, āyūhananidānasamāyogapalibodhaṭṭhena samudayaṃ, nissaraṇavivekāsaṅkhataamatatṭhena nirodhaṃ, niyyānikahetudassanādhipeyyatṭhena maggaṃ vibhattavā, vibhajitvā vivaritvā desitavāti vuttaṃ hoti, tasmā “vibhattavā”ti vattabbe “bhagavā”ti vuccati.

Yasmā ca esa dibbabrahmaariyavihāre kāyacittaupadhiviveke
suññatappaṇihitānimittavimokkhe aññe ca lokiya lokuttare uttarimanussadhamme
bhaji sevi bahulamakāsi, tasmā “bhattavā”ti vattabbe “bhagavā”ti vuccati.

Yasmā pana tīsu bhavesu taṇhāsaṅkhātāṃ gamanaṃ anena vantaṃ, tasmā
“bhavesu vantagamano”ti vattabbe bhavasaddato bhakāraṃ gamanasaddato
gakāraṃ vantasaddato vakāraṇca dīghaṃ katvā ādāya “bhagavā”ti vuccati, yathā
loke “mehanassa khassa mālā”ti vattabbe “mekhalā”ti vuccati.

Puna aparampi pariyāyaṃ niddisanto “api ca bhaggarāgoti bhagavā”ti ādimāha.
Tattha bhaggo rāgo assāti bhaggarāgo. Bhaggadosādīsipi eseva nayo. Kaṇḍakoti
vinivijjhanatṭhena kilesā eva. Bhajīti uddesavasena vibhāgaṃ katvā bhājesi. Vibhajīti
niddeśavasena vividhā bhājesi. Pavibhajīti paṭiniddeśavasena pakārena vibhaji.
Ugghaṭṭitaññūnaṃ vasena bhaji. Vipañcitaññūnaṃ vasena vibhaji. Neyyānaṃ vasena
pavibhaji.

Dhammaratananti -

“Cittikataṃ mahagghaṇca, atulaṃ dullabhadassanaṃ;
Anomasattaparibhogaṃ, ratanaṃ tena vuccatī”ti. -

Evam vaṇṇitaṃ dhammaratanaṃ tividhena bhājesi. Bhavānaṃ antakaroti
kāma bhavādīnaṃ navannaṃ bhavānaṃ paricchedaṃ pariyantaṃ parivaṭṭumaṃ
kāraṇaṃ. Bhāvitakāyoti vaḍḍhitakāyo. Tathā itaresupī. Bhajīti sevi.
Araññavanapatthānīti gāmassa vā nagarassa vā indakhīlato bahi araṇṇaṃ.
Vanapatthāni manussūpacārātikantāni vanasaṇḍāni. Paṭṭhānīti yattha manussā na
kasanti na vapanti dūrāni senāsānāni. Keci pana “vanapatthānīti yasmā yattha
byagghādayo atthi, taṃ vanaṃ te pālayanti rakkhanti, tasmā tehi rakkhittā
vanapatthānī”ti vadanti. Senāsānānīti seti ceva āsati ca etthāni senāsānāni.
Appasaddānīti vacanasaddena appasaddāni. Appanigghosānīti
gāmanagananigghosāsaddena appanigghosāni. Vijanavātānīti antosañcāraṇajanassa
sarīravātena virahitāni. “Vijanavādānī”tipi pāṭho, “antojanavādena virahitānī”ti
attho. “Vijanapātānī”tipi pāṭho, “janasañcāravirahitānī”ti attho.
Manussarāhasseyyakānīti manussānaṃ rahassakaraṇatṭhānāni.
Paṭisallānasārūppānīti vivekānurūpāni. Bhāgī vāti “bhāgo cīvarādikoṭṭhāso assa
atthī”ti bhāgī. “Paṭilābhavasena attharasādibhāgo assa atthī”ti bhāgī. Attharasassāti
hetuphalasampattisaṅkhātassa attharasassa. Dhammarasassāti
hetusampattisaṅkhātassa dhammarasassa. Vuttañhetuṃ “hetuphale ñāṇaṃ
atthapaṭisambhidā, hetumhi ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā”ti. Vimuttirasassāti
phalasampattisaṅkhātassa vimuttirasassa. Vuttampi cetāṃ “kiccasampattiatthēna,
raso nāma pavuccatī”ti.

Catunnaṃ jhānānanti paṭhamajjhānādīnaṃ catunnaṃ jhānānaṃ. Catunnaṃ
appamaññānanti mettādīnaṃ pharaṇappamāṇavirahitānaṃ catunnaṃ
brahmavīhārānaṃ. Catunnaṃ arūpasamāpattīnanti ākāśānañcāyatanādīnaṃ
catunnaṃ arūpajjhānānaṃ. Aṭṭhannaṃ vimokkhānanti “rūpī rūpāni passatī”ti ādinā
nāyena vuttānaṃ ārammaṇavimuttānaṃ aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ.
Abhibhāyatanānanti ettha abhibhūtāni āyatanāni etesaṃ jhānānanti
abhibhāyatanāni, jhānāni. Āyatanānīti adhiṭṭhānatṭhena āyatanasaṅkhātāni
kasiṇārammaṇāni. Ñāṇuttariko hi puggalo visadaññaṇoti kiṃ ettha ārammaṇe

samāpajjitabbam, na mayi cittekaggatākaraṇe bhāro atthīti tāni ārammaṇāni abhibhavitvā samāpajjati. Saha nimittuppadenevettha appanam nibbattetīti attho. Evaṃ uppāditāni jhānāni abhibhāyatanānīti vuccanti, tesam atthannaṃ abhibhāyatanānaṃ. Navannaṃ anupubbavīhārasamāpattinanti pubbaṃ pubbaṃ anu anupubbaṃ, anupubbaṃ viharitabbato samāpajjitabbato anupubbavīhārasamāpatti, anupaṭipāṭiyā samāpajjitabbāti attho, tāsam navannaṃ anupubbavīhārasamāpattinaṃ. Dasannaṃ saññābhāvanānanti girimānandasutte āgatānaṃ aniccasaññādīnaṃ dasannaṃ saññābhāvanānaṃ. Dasannaṃ kasiṇasamāpattinanti sakalaṭṭhena kasiṇasaṅkhātānaṃ pathavīkasiṇajjhānādīnaṃ dasannaṃ jhānānaṃ. Ānāpānassatisamādhissāti ānāpānassatisampayuttasamādhissa. Asubhasamāpattiyāti asubhajjhānasamāpattiyā. Dasannaṃ tathāgatabalānanti dasabalabalānaṃ dasannaṃ. Catunnaṃ vesārajjananti visāradabhāvānaṃ catunnaṃ vesārajjanaṃ. Catunnaṃ paṭisambhidānanti paṭisambhidāññānaṃ catunnaṃ. Channaṃ abhiññānanti iddhiyādhādīnaṃ channaṃ abhiññānaṃ. Channaṃ buddhadhammānanti “sabbam kāyakammaṃ ñāṇānuparivattī”tiādīnaṃ nayena upari āgatānaṃ channaṃ buddhadhammānaṃ.

Tattha cīvarādayo bhāgyasampattivasena vuttā. Attharasatiko paṭivedhavasena vutto. Adhisīlatiko paṭipattivasena. Jhānattiko rūpārūpajjhānavasena. Vimokkhattiko samāpattivasena. Saññācatukko upacārappanāvasena. Satipaṭṭhānādayo sattatīmasabodhipakkhiyadhammavasena. Tathāgatabalānantiādayo āveṇikadhammavasena vuttāti veditabbā.

Ito param bhagavāti netam nāmantiādi “atthamanugatā ayaṃ paññattī”ti ñāpanattham vuttaṃ. Tattha samaṇā pabbajjupagatā. Brāhmaṇā bhovādino samitapāpabāhitapāpā vā. Devatā sakkādayo brahmāno ca. Vimokkhantikanti vimokkho arahattamaggo, vimokkhassa anto arahattaphalaṃ, tasmiṃ vimokkhante bhavaṃ vimokkhantikaṃ nāmaṃ. Sabbaññubhāvo hi arahattamaggena sijjhati, arahattaphalādhigamena siddho hoti. Tasmā sabbaññubhāvo vimokkhante bhavo hoti. Tam nemittikampi nāmaṃ vimokkhante bhavaṃ nāma hoti. Tena vuttaṃ - “vimokkhantikametam buddhānaṃ bhagavantāna”nti. Bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāṇassa paṭilābhāti mahābodhirukkhamūle yathāvuttakkhaṇe sabbaññutaññāṇassa paṭilābhena saha. Sacchikā paññattīti arahattaphalasacchikiriyāya sabbadhammasacchikiriyāya vā jātā paññatti. Yadiyam bhagavāti yā ayaṃ bhagavāti paññatti.

Dvīhi kāraṇehīti dvīhi koṭṭhāsehi. Pariyattisāsananti tepiṭakaṃ buddhavacanaṃ. Paṭipattīti paṭipajjati etāyāti paṭipatti. Yam tassa pariyāpuṭanti tena puggalena yaṃ pariyāpuṭam sajjhāyitam karaṇatthe sāmivacanaṃ. “Pariyāpuṭṭa”ntipi pāṭho. Suttanti ubhatovibhaṅganiddesakhandhakaparivārā, suttanipāte maṅgalasutta- ratanasutta- tuvaṭakasuttāni, aññampi ca suttanāmakam tathāgatavacanaṃ suttanti veditabbam. Geyyanti sabbampi sagāthakam suttaṃ geyyanti veditabbam, visesena samyuttake sakalopi sagāthāvaggo. Veyyākaraṇanti sakalam abhidhammapiṭakam niggāthakam suttaṃ, yañca aññampi atthahi aṅgehi asaṅgahitam buddhavacanaṃ, tam “veyyākaraṇa”nti veditabbam. Gāthāti dhammapadam, theragāthā, therīgāthā, suttanipāte nosuttanāmikā suddhikagāthā ca “gāthā”ti veditabbā. Udānanti somanassaññāmayikagāthāpaṭisamyuttā dveasīti suttantā “udāna”nti veditabbam. Itivuttakanti “vuttañhetam bhagavatā”tiādīnayappavattā dasuttarasatasuttantā “itivuttaka”nti veditabbam. Jātakanti apaṇṇakajātakādīni paṇṇāsādhikāni

pañcajātakasatāni “jātaka”nti veditabbaṃ. Abbhutadhammanti “cattārome, bhikkhave, acchariyā abbhutadhammā ānande”tiādinayappavattā sabbepi acchariyaabbhutadhammapaṭisaṃyuttā suttantā “abbhutadhamma”nti veditabbaṃ. Vedallanti cūḷavedalla- mahāvedalla- sammādiṭṭhi- sakkapañha- saṅkhārabhājanīyamahāpuṇṇamasuttādayo sabbepi vedañca tuṭṭhiñca laddhā laddhā pucchitasuttantā “vedalla”nti veditabbaṃ. Idaṃ pariyattisāsananti idaṃ vuttappakāraṃ tepiṭakaṃ buddhavacanaṃ pariyāpuṇitabbaṭṭhena pariyatti, anusāsaṇaṭṭhena sāsanti katvā pariyattisāsaṇaṃ. Tampi mussatīti tampi pariyattisāsaṇaṃ nassati. Sammussatīti ādito nassati. Paribāhiro hotīti parammukho hoti.

Katamaṃ paṭipattisāsananti lokuttaradhammato pubbabhāgo tadatthaṃ paṭipajjīyatīti paṭipatti. Sāsīyanti ettha veneyyāti sāsanaṃ. Sammāpaṭipadātiādayo vuttanayā eva.

Pāṇampi hanatīti jīvitindriyampi ghāteti. Adinnampi ādiyatīti parapariggahitampi vatthum gaṇhāti. Sandhimpī chindatīti gharasandhimpī chindati. Nillopampi haratīti gāme paharivā mahāvilopampi karoti. Ekāgārikampi karotīti paṇṇāsamattehipi saṭṭhimattehipi parivāretvā jīvaggāhaṃ gahetvāpi dhaṇaṃ āharāpeti. Paripanthepi tiṭṭhatīti panthadūhanakammaṃ karoti. Paradāraṃpi gacchatīti paradāresu cārittaṃ āpajjati. Musāpi bhaṇatīti atthabhaṇjanakaṃ musāpi vadati. Anariyadhammoti anariyasabhāvo.

51. Eko pubbe caritvānāti pabbajjāsāṅkhātena vā gaṇāvavassaggaṭṭhena vā pubbe loke viharitvā. Yānaṃ bhantaṃva taṃ loke, hīnaṃāhu puthujjananti taṃ vibbhantaṃ puggalaṃ yathā hatthiyānādiyānaṃ adantaṃ visamampi ārohati, ārohanakampi bhaṇjati, papātepi papatatī, evaṃ kāyaduccaritādivisaṃmārohanena nirayādīsu, atthabhaṇjanena jātipapātādīsu papatanena ca yānaṃ bhantaṃva hīnaṃ puthujjanañca āhūti.

Pabbajjāsāṅkhātena vāti pabbajjākoṭṭhāsenā vā “pabbajito samaṇo”ti gaṇanāropanena vā. Gaṇāvavassaggaṭṭhena vāti gaṇasaṅgaṇikārāmatāṃ vissajjetvā vassaggaṭṭhena vā.

Eko paṭikkamatīti ekakova gāmato nivattati. Yo nisevatīti niddesassa uddesapadaṃ. Aparenā samayenāti aññasmiṃ kāle aparabhāge. Buddhanti sabbaññubuddhaṃ. Dhammanti svākkhātātādiguṇayuttaṃ dhammaṃ. Saṅghanti suppaṭipannatādiguṇayuttaṃ saṅghaṃ. Sikkhanti adhisīlādisikkhitabbaṃ sikkhaṃ. Paccakkhāyāti buddhādiṃ paṭikkhipitvā. Hīnāyāti hīnatthāya gihihāvāya. Āvattitvāti nivattitvā. Sevati ekavāraṃ sevati. Nisevati anekavidhena sevati. Saṃsevati allīyitvā sevati. Paṭisevati punappunaṃ sevati.

Bhantanti vibbhantaṃ. Adantanti dantabhāvaṃ anupanītaṃ. Akāritanti susikkhitakiriyaṃ asikkhāpitaṃ. Avinītanti na vinītaṃ ācārasampattiyā asikkhitaṃ. Uppathaṃ gaṇhātīti vuttappakāraṃ yānaṃ adantātiyuttaṃ bhantaṃ visamamaggaṃ upeti. Visamaṃ khāṇumpi pāsāṇampi abhiruhatīti visamaṃ hutvā ṭhitaṃ kharakhāṇumpi tathā pabbatapāsāṇampi ārohati. Yānampi ārohanakampi bhaṇjati vāyādiyānaṃ ārohanatassa pājentassa hatthapādādimpī bhindati. Papātepi papatatīti ekatocchinnaṃpabbhārapapātepi pāteti. So vibbhantaṃkoti so paṭikkantaṃkoti. Bhantayānapaṭibhāgoti anavaṭṭhitayānasadiso. Uppathaṃ gaṇhātīti kusalakammamāpathato paṭikkamitvā apāyapathabhūtaṃ uppathaṃ micchāmaggaṃ

upeti. Visamaṃ kāyakammaṃ abhiruhatīti samassa paṭipakkhaṃ
kāyaduccaritasāṅkhātāṃ visamaṃ kāyakammaṃ ārohati. Sesesupi eseṇa nayo.
Niraye attānaṃ bhañjati nirassādasāṅkhāte niraye attabhāvaṃ cuṇṇavicuṇṇaṃ
karoti. Manussaloke attānaṃ bhañjati vividhakammakāraṇavasena bhañjati.
Devaloke attānaṃ bhañjati piyavippayogādidukkhavasena. Jātipapātampi papatati
jātipapātepi pāteti. Jarāpapātādīsupi eseṇa nayo. Manussaloketi idha
adhippetalokameva dasseti.

Puthujjanāti niddesassa uddesapadaṃ. Tattha puthujjanāti -

Puthūnaṃ jananaḍihi, kāraṇehi puthujjano;
Puthujjanantogadhata, puthuvāyaṃ jano iti.

So hi puthūnaṃ nānappakārānaṃ kilesāḍinaṃ jananaḍhipi kāraṇehi puthujjano. Taṃ
vibhāgato dassetuṃ “puthu kilese janenti”tiādimāha. Tattha bahūnaṃ
nānappakārānaṃ sakkāyadiṭṭhīnaṃ avihatata vā tā janenti, tāhi janitāti vā
puthujjana. Avihatamevatthaṃ janasaddo vadati. Puthu satthārānaṃ mukhullokikāti
ettha puthū nānājana satthupaṭiñṇā etesanti puthujjanāti vacanatto. Puthu
sabbagatīhi avuṭṭhitāti ettha janetabbā janayanti etthāti janā, gatiyo. Puthū janā
etesanti puthujjana. Ito pare jāyanti etehi janā, abhisāṅkhārādayo. Te etesaṃ
vijjantīti puthujjana. Abhisāṅkharaṇādiatto eva vā janasaddo daṭṭhabbo.
Nānāsantāpehi santapantīti rāgaggiādayo santāpā. Te eva vā sabbepi vā kilesā
pariḷhā. Puthu pañcasu kāmagaṇesūti ettha jāyatīti jano, rāgo gedhoti evamāḍiko,
puthu jano etesanti puthujjana. Puthu jātā rattāti evaṃ rāgādiatto eva vā janasaddo
daṭṭhabbo. Palibuddhāti sambaddhā. Āvutāti āvaritā. Nivutāti vāritā. Ovutāti uparito
pihitā. Pihitāti heṭṭhābhāgena pihitā. Paṭicchannāti apākaṭā. Paṭikujjitāti
adhomukhagatā.

Atha vā puthūnaṃ vā gaṇanapathamatitānaṃ ariyadhammaparammukhānaṃ
nīcadhammasamācārānaṃ janānaṃ antogadhatapi puthujjana. Puthu vā ayaṃ
visumyeva saṅkhaṃ gato, viśamsaṭṭho sīlasutādiguṇayuttehi ariyehi janotipi
puthujjano.

Evaṃ ye te -

“Dve puthujjana vuttā, buddhenādiccabandhunā;
Andho puthujjano eko, kalyāṇeko puthujjano”ti. -

Dve puthujjana vuttā, tesu andhaputhujjano vutto hotīti veditabbo.

52. Yaso kitti cāti lābhasakkāro pasamsā ca. Pubbeti pabbajitabhāve. Hāyate vāpi
tassa sāti tassa vibbhantakassa sato so ca yaso sā ca kitti hāyati. Etampi disvāti
etampi pubbe yasakittīnaṃ lābhaṃ pacchā ca hāniṃ disvā. Sikkhetha methunaṃ
vipphātaveti tisso sikkhāyo sikkhetha. Kiṃ kāraṇā? Methunaṃ vipphātave,
methunappahānatthāyāti vuttaṃ hoti.

Kittivaṇṇagatoti bhagavā kittivaṇṇo, kittisaddaṇṇeva guṇaṇṇa ukkhipitvā vadanto
hotīti attho. Cittaṃ nānāyena kathanaṃ assa atthīti cittaṃ kathī. Kalyāṇapaṭibhānoti
sundarapaṇṇo.

Hāyatīti niddesassa uddesapadaṃ. Parihāyatīti samantato hāyati. Paridhamṣatīti adhopathaviṃ patati. Paripatatīti samantato apagacchati. Antaradhāyatīti adassanaṃ yāti. Vippalujjatīti ucchijjati.

Khuddako sīlakkhandhoti thullaccayādi. Mahanto sīlakkhandhoti pārājikasamṇghādiseso.

Methunadhammassa pahānāyāti tadaṅgādipahānena pajahanatthāya. Vūpasamāyāti malānaṃ vūpasamanatthāya. Paṭinissaggāyāti pakkhandanapariccāgapaṭinissaggatthāya. Paṭipassaddhiyāti paṭipassaddhisāṅkhātassa phalassa atthāya.

53. Yo hi methunaṃ na vippajahati saṅkappehi...pe... tathāvidho. Tattha paretoti samannāgato. Paresaṃ nigghosanti upajjhāyādīnaṃ nindāvacanaṃ. Maṅku hotīti dummano hoti.

Kāmasaṅkappenāti kāmapaṭisaṃyuttaṃ vitakkena. Upariṭṭhepi eseṃ nayo. Phuṭṭhoti vitakkehi phusito. Paretoti aparihīno. Samohitoti sammā ohito anto pavīṭṭho. Kapaṇo viyāti duggatamanusso viya. Mando viyāti aññāṇī viya. Momūho viyāti sammohabhūto viya. Jhāyatīti cinteti. Pajjhāyatīti bhusaṃ cinteti. Nijjhāyatīti anekavidhena cinteti. Apajjhāyatīti tato apagantvā cinteti. Ulūkoti ulūkasakuṇo. Rukkhasākhāyanti rukkhe utṭhitasākhāya, viṭape vā. Mūsikaṃ magayamānoti mūsikaṃ gavesamāno, “maggayamāno”tipi paṭhanti. Kotthūti siṅgālo. Biḷāroti babbu. Sandhisamalasaṅkaṭireti dvinnāṃ gharānaṃ antare ca udakaniddhamanacikkhallakacavarānikkhipanaṭṭhāne ca thaṇḍile ca. Vahacchinnoti piṭṭhigīvaṃsaṃsacchinno. Ito parā gāthā pākaṭasambandhā eva.

54. Tāsu satthānīti kāyaduccarītādīni. Tāni hi attano paresaṅca chedanaṭṭhena “satthānī”ti vuccanti. Tesu vāyaṃ visesena tāva ādito musāvācanasatthāneva karoti, “iminā kāraṇenāhaṃ vibbhanto”ti bhaṇanto. Tenevāha - “esa khvassa mahāgedho, mosavajjaṃ pagāhatī”ti. Tattha esa khvassāti esa kho assa. Mahāgedhoti mahābandhanaṃ. Katamoti ce? Yadidaṃ mosavajjaṃ pagāhati, svāyaṃ musāvādajjhogāho “mahāgedho”ti veditabbo.

Ṭīṇi satthānīti tayo chedakā. Kāyaduccaritaṃ kāyasatthaṃ. Vacīsattthādīsūpi eseṃ nayo. Taṃ vibhāgato dassetuṃ “tividhaṃ kāyaduccaritaṃ kāyasattha”nti āha. Sampajānamusā bhāsati jānanto tucchaṃ vācaṃ bhāsati. Abhirato ahaṃ bhante ahoṣiṃ pabbajjāyāti sāsane pabbajjāya anabhirativirahito ahaṃ āsiṃ. Mātā me posetabbāti mātā mayā posetabbā. Tenamhi vibbhantoti bhaṇatīti tena kāraṇena paṭikkanto asmītipi katheti. Pitā me posetabbotiādīsūpi eseṃ nayo.

Eso tassa mahāgedhoti tassa puggalassa eso mahābandho. Mahāvananti mahantaṃ duṭṭhavanaṃ. Gahananti duratikkamaṃ. Kantāroti corakantārādisado. Visamoti kaṇṭakavisamo. Kuṭīloti vaṅkakaṭakasado. Paṅkoti pallalasadiso. Palīpoti kaddamasado. Palibodhoti mahādukkho. Mahābandhananti mahantaṃ dumocayabandhanaṃ. Yadidaṃ sampajānamusāvādoti yo ayaṃ sampajānamusāvādo.

Sabhaggato vāti sabhāyaṃ ṭhito vā. Parisaggato vāti gāmaparisāyaṃ ṭhito vā. Ñātimajjhagato vāti dāyādānaṃ majjhe ṭhito vā. Pūgamajjhagato vāti senīnaṃ majjhe ṭhito vā. Rājakulamajjhagato vāti rājakulassa majjhe mahāvinicchaye ṭhito vā.

Abhinītoti pucchanatthāya nīto. Sakkehi puṭṭhoti sakkehi katvā pucchito. Ehambho purisāti ālapanametaṃ. Attahetu vā parahetu vāti attano vā parassa vā hatthapādādi hetu vā dhanahetu vā. Āmisakiñcikkahetu vāti ettha āmisanti lābho adhippeto. Kiñcikkhanti yaṃ vā taṃ vā appamattakaṃ, antamaso tittiravaṭṭakasappiṇḍanavanītapīṇḍādimattakassapi lābhassa hetūti attho. Sampajānamusā bhāsati jānantoyeva musāvādaṃ karoti.

Puna aññaṃ pariyāyaṃ dassento “api ca tīhākārehi musāvādo hoti, pubbevassa hoti” tiādimāha. Tattha tīhākārehīti sampajānamusāvādassa aṅgabhūtehi tīhi kāraṇehi. Pubbevassa hotīti pubbabhāgeyeva assa puggalassa evaṃ hoti “musā bhaṇissa” nti. Bhaṇantassa hotīti bhaṇamānassa hoti. Bhaṇitassa hotīti bhaṇite assa hoti. Yaṃ vattabbaṃ tasmīṃ vutte hotīti attho. Atha vā bhaṇitassāti vuttavato niṭṭhitavacanassa hotīti. Yo evaṃ pubbabhāgepi jānāti, bhaṇantopi jānāti, pacchāpi jānāti “musā mayā bhaṇita” nti, so evaṃ vadanto musāvādakammunā bajjhatīti ayamettha attho dassito. Kiñcāpi dassito, atha kho ayamettha viseso - pucchā tāva hoti, “musā bhaṇissa” nti pubbabhāgo atthi, “musā mayā bhaṇita” nti pacchābhāgo natthi. Vuttamattameva hi koci pamussati kiṃ tassa musāvādo hoti, na hotīti? Sā evaṃ aṭṭhakathāsu vissajjitā - pubbabhāge “musā bhaṇissa” nti ca, bhaṇantassa “musā bhaṇāmī” ti ca jānato pacchābhāge “musā mayā bhaṇita” nti na sakkā na bhavitum, sacepi na hoti, musāvādayeva. Purimameva hi aṅgadvayaṃ pamāṇaṃ. Yassāpi pubbabhāge “musā bhaṇissa” nti ābhogo natthi, bhaṇanto pana “musā bhaṇāmī” ti jānāti. Bhaṇitepi “musā mayā bhaṇita” nti jānāti. So musāvādena na kāretabbo. Pubbabhāgo hi pamāṇataro. Tasmīṃ asati davā bhaṇitaṃ vā, ravā bhaṇitaṃ vā hotīti.

Ettha ca taṃñāṇatā ca ñāṇasamodhānañca pariccajitabbaṃ. Taṃñāṇatā pariccajitabbāti yena cittaṃ “musā bhaṇissa” nti jānāti, teneva “musā bhaṇāmī” ti ca, “musā mayā bhaṇita” nti ca jānātīti evaṃ ekacitteneva tīsu khaṇesu jānātīti ayaṃ taṃñāṇatā pariccajitabbā. Na hi sakkā teneva cittaṃ taṃ cittaṃ jānitum, yathā na sakkā teneva asinā so asi chinditunti. Purimaṃ purimaṃ pana cittaṃ pacchimassa pacchimassa cittassa tathā uppattiyā paccayo hutvā nirujjhati. Tenetaṃ vuccati -

“Pamāṇaṃ pubbabhāgova, tasmīṃ sati na hessati;
Sesadvayanti nattheta, miti vācā tivaṅgikā” ti.

Ñāṇasamodhānaṃ pariccajitabbanti etāni tīṇi cittāni ekakkhaṇe uppajantīti na gahetabbāni. Idañhi cittaṃ nāma -

“Aniruddhamhi paṭhame, na uppajati pacchimaṃ;
Nirantaruppajjanato, ekaṃ viya pakāsati” ti.

Ito paraṃ pana yvāyaṃ ajānaṃyeva “jānāmī” tiādinā nayena sampajānamusā bhaṇati, yasmā so “idaṃ abhūta” nti evaṃ diṭṭhiko hoti, tassa hi attheva ayaṃ laddhi. Tathā “idaṃ abhūta” nti evamassa khamati ceva ruccati ca. Evamassa sañña, evaṃ sabhāvameva cassa cittaṃ “idaṃ abhūta” nti. Yadā pana musā vattukāmo hoti, tadā taṃ diṭṭhiṃ vā diṭṭhiyā saha khantiṃ vā diṭṭhikantihi saddhiṃ ruciṃ vā diṭṭhikantirucihi saddhiṃ saññaṃ vā diṭṭhikantirucisaññaṃ hi saddhiṃ bhāvaṃ vā vinidhāya nikkhipitvā paṭicchādetvā abhūtaṃ katvā bhaṇati. Tasmā tesampivasena aṅgabhedam dassetuṃ “api ca catūhākārehi” tiādi vuttaṃ.

Ettha ca vinidhāya diṭṭhinti balavadhammavinidhānavasenetam vuttaṃ. Vinidhāya

khantintiādīni tato dubbaladubbalānaṃ vinidhānavasena. Vinidhāya saññanti idaṃ panettha sabbadubbaladhammavinidhānavasena. Saññāmatampi nāma avinidhāya sampajānamusā bhāsissatīti netam ṭhānaṃ vijjati.

55. Mandova parikissatīti pāṇavadhādīni karonto tatonidānañca dukkhamanubhonto bhogapariyesanārakkhaṇāni ca karonto momūho viya parikilissati.

Tameṇaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārentīti na rājāno karonti, rājādhīnapurisā nānāvidhāni kammakāraṇāni karonti. Kasāhipi tālentīti kasādaṇḍakehipi vitajjenti. Vettehīti vettalatāhi. Addhadaṇḍakehīti muggarehi, pahārasādhanatthaṃ vā catuhatthadaṇḍaṃ dvedhā chetvā gahitadaṇḍakehi. Bilaṅgathālikanti kañjiyaukkhalikakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā sīsakapālaṃ uppāṭetvā tattaṃ ayoguḷaṃ saṇḍāsena gahetvā tattha pakkhipanti, tena matthaluṅgaṃ pakuṭṭhitvā upari uttarati. Saṅkhamuṇḍikanti saṅkhamuṇḍakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā uttarotṭhaubhatokaṇṇacūlikagalavāṭakaparicchena cammaṃ chinditvā sabbakese ekato gaṇṭhiṃ katvā daṇḍakena veṭhetvā uppāṭenti, saha kesehi cammaṃ utṭhahati. Tato sīsakaṭṭhāṃ thūlasakkharāhi ghaṃsitvā dhovantā saṅkhavaṇṇaṃ karonti. Rāhumukhanti rāhumukhakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā saṅkunā mukhaṃ vivaritvā antomukhe dīpaṃ jālenti, kaṇṇacūlikāhi vā paṭṭhāya mukhaṃ nikhādanena khananti, lohitaṃ paggharitvā mukhaṃ pūreti.

Jotimālikanti sakalasarīraṃ telapilotikāya veṭhetvā ālimpentī. Hatthapajjotikanti hatthe telapilotikāya veṭhetvā dīpaṃ viya pajjālenti. Erakavattikanti erakavattakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā heṭṭhāgīvato paṭṭhāya cammavaṭṭe kantitvā gopphake pāṭenti. Atha naṃ yottehi bandhitvā kaḍḍhanti. So attano cammavaṭṭe akkamitvā akkamitvā patati. Cirakavāsikanti cirakavāsikakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā tattheva cammavaṭṭe kantitvā kaṭiyaṃ ṭhapenti, kaṭito paṭṭhāya kantitvā gopphakesu ṭhapenti, uparimehi heṭṭhimasarīraṃ cirakanivāsananivatthaṃ viya hoti. Eṇeyyakanti eṇeyyakakammakāraṇaṃ. Taṃ karontā ubhosu kapparesu ca ubhosu jaṇṇukesu ca ayavalayāni datvā ayasūlāni koṭṭenti, so catūhi ayasūlehi bhūmiyaṃ patiṭṭhahati. Atha naṃ parivāretvā aggim karonti. “Eṇeyyako jotipariggaho yathā”ti āgataṭṭhānēpi idameva vuttaṃ. Taṃ sandhito sandhito sūlāni apanetvā catūhi aṭṭhikoṭṭhiyeva ṭhapenti. Evarūpā kammakāraṇā nāma natthi.

Baḷisamaṃsikanti ubhatomukhehi baḷisehi paharitvā cammamamaṃsanhārūni uppāṭenti. Kahāpaṇikanti sakalasarīraṃ tiṇhāhi vāsīhi koṭṭito paṭṭhāya kahāpaṇamattaṃ kahāpaṇamattaṃ pāṭentā koṭṭenti. Khārāpatacchikanti sarīraṃ tattha tattha āvudhehi paharitvā kocchehi khāraṃ ghaṃsenti, cammamamaṃsanhārūni paggharitvā pasavanti, aṭṭhikasāṅkhalikāva tiṭṭhati. Palighaparivattikanti ekena passena nipajjāpetvā kaṇṇacchiddena ayasūlaṃ koṭṭetvā pathaviyā ekābaddhaṃ karonti. Atha naṃ pāde gahetvā āviñchanti. Palālapīṭhakanti chekā kāraṇikā chavicammaṃ acchinditvā nisadapotakāhi aṭṭhīni chinditvā kesesu gahetvā ukkhipanti, maṃsarāsiyeva hoti. Atha naṃ keseheva pariyanandhitvā gaṇhanti, palālapīṭhaṃ viya katvā paliveṭhenti. Sunakhehipīti katipayāni divasāni āhāraṃ adatvā chātasunakhehi khādāpentī. Te muhuttaṇa aṭṭhisāṅkhalikameva karonti. Evampi kissatīti evampi vighātaṃ pāpuṇāti. Parikissatīti sabbabhāgena vighātaṃ pāpuṇāti. Parikilissatīti upatāpaṃ pāpuṇāti.

Puna aññaṃ kāraṇaṃ dassento “atha vā kāmataṇhāya abhibhūto”tiādimāha. Tattha kāmataṇhāyāti pañcakāmaguṇikalobhena. Abhibhūtoti tena maddito.

Pariyādinnaṃcittoti kusalācāraṃ khepetvā gahitacitto. Bhoge pariyasantoti dhaṇaṃ gavesamāno. Nāvāya mahāsamuddaṃ pakkhandatīti taraṇisaṅkhātāya nāvāya mahantaṃ loṇasāgaraṃ pavisati. Sītassa purakkhatoti sītaṃ purato katvā. Uṇhassa purakkhatoti uṇhaṃ purato katvā. Ḍaṃsāti piṅgalamakkhikā. Makasāti makasā eva. Pīḷiyamānoti ḍaṃsādisamphassehi vihesiyamāno. Khuppiṇāpāsāya miyyamānoti khuddāpīṇāpāsāya maramāno. Tigumbaṃ gacchatītiādīni mūlapadaṃ gacchatītipariyosānāni catuvīsati padāni raṭṭhanāmena vuttāni. Marukantāraṃ gacchatīti vālukakantāraṃ tārakasaññāya gacchati. Jaṇṇupathanti jāṇūhi gantabbamaggaṃ. Ajapathanti ajehi gantabbamaggaṃ. Meṇḍapathapi eseva nayo.

Saṅkupathanti khāṇuke koṭṭetvā tehi uggamitabbaṃ khāṇumaggaṃ, taṃ gacchanto pabbatapāde ṭhatvā ayasiṅghāṭakaṃ yottena bandhitvā uddhaṃ khipitvā pabbate laggāpetvā yottenārūya vajiraggena lohadaṇḍena pabbataṃ vijjhivā khāṇukaṃ koṭṭetvā tattha ṭhatvā siṅghāṭakaṃ ākaḍḍhitvā puna upari laggāpetvā tattha ṭhito cammayottaṃ olambetvā taṃ ādāya otarivā heṭṭhimakhāṇuke bandhitvā vāmahaṭṭhena yottaṃ gahetvā dakkhiṇahaṭṭhena muggaraṃ ādāya yottaṃ paharivā khāṇukaṃ nīharivā puna abhiruhati. Etenupāyena pabbatamatthakaṃ abhirūya parato otaranto purimanayeneva paṭhamaṃ pabbatamatthake khāṇukaṃ koṭṭetvā cammapasibbake yottaṃ bandhitvā khāṇuke veṭhetvā sayam antopasibbake nisīditvā makkaṭakānaṃ suttavissajjanākārena yottaṃ viniveṭhetvā otarati. Tena vuttaṃ - “khāṇuke koṭṭetvā tehi uggamitabbaṃ khāṇumagga”nti. Chattapathanti cammachattena vātaṃ gāhāpetvā sakuṇehi viya otaritabbaṃ maggaṃ. Vamsapathanti veṇugumbachedanasatthena chinditvā rukkaṃ pharasunā koṭṭetvā maggaṃ karonto veḷuvane nisseṇim katvā veḷugumbe ārūya veḷum chinditvā aparassa veḷugumbassa upari pātetvā veḷugumbamatthakeneva gantabbam maggaṃ sandhāya “vamsapathaṃ gacchatī”ti vuttanti veditabbaṃ.

Gavesanto na vindati, alābhamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedetīti avindanamūlakampi kāyikacetasiṃ dukkhaṃ paṭilabhati.

Laddhāti labhitvā. Ārakkhamūlakanti rakkhaṇamūlakampi. Kinti me bhogeti kena upāyena mama bhoge. Neva rājāno hareyyum...pe... na appiyā dāyādā hareyyunti. Gopayatoti mañjūsādīhi gopayantassa. Vipplujjantīti vinassanti.

56. Etamādīnaṃ ñatvā, muni pubbāpare idhāti etaṃ “yaso kitti ca yā pubbe, hāyate vāpi tassa sā”ti ito pabhuti vutte pubbāpare idha imasmiṃ sāsane pubbato apare samaṇabhāvato vibbhantakabhāve ādīnaṃ muni ñatvā.

Daḷhaṃ kareyyāti niddesapadassa uddesapadaṃ. Thiraṃ kareyyāti asithilaṃ kareyya. Daḷhaṃ samādāno assāti thirapaṭiñño bhaveyya. Avaṭṭhitasamādānoti sannitṭhānapaṭiñño.

57. Etaṃ ariyānamuttamanti yadidaṃ vivekacariyā, etaṃ buddhādīnaṃ ariyānaṃ uttamaṃ. Tasmā vivekaṃyeva sikkhethāti adhippāyo. Na tena seṭṭho maññethāti tena ca vivekena attānaṃ “seṭṭho aha”nti na maññeyya, tena mānathaddho na bhaveyyāti vuttaṃ hoti.

Unnatinti ussāpanaṃ. Unnamanti uggantvā paṭṭhapaṇaṃ. Mānanti ahaṃkāraṃ. Thāmanti balakkāraṃ. Thambhanti thaddhakaṇaṃ. Thaddhoti amaddavo. Patthaddhoti visesena amaddavo. Paggahitasiroti utṭhitasīso. Sāmantāti na ārakā. Āsanneti na dūre. Avidūreti samīpe. Upakaṭṭheti santike.

58. Rittassāti vivittassa, kāyaduccaritādīhi virahitassa. Oghatiṇṇassa pihayanti, kāmesu gadhitā pajāti vatthukāmesu laggā sattā tassa caturoghatiṇṇassa pihayanti iṇāyikā viya āṇaṇyassāti arahattanikūṭṭena desanaṃ niṭṭhāpesi.

Rittassāti sabbakilesehi tucchassa. Vivittassāti suñṇassa. Pavivittassāti ekakassa. Idāni yehi ritto hoti, te dassento “kāyaduccaritena rittassā”tiādimāha. Tattha kilesapaṭipāṭiyā maggapaṭipāṭiyāti dvidhā rittatā veditabbā. Kilesapaṭipāṭiyā tāva rāgo moho thambho sārambho māno madoti, imehi chahi kilesehi arahattamaggena ritto hoti; doso kodho upanāho pamādoti, imehi catūhi kilesehi anāgāmimaggena ritto hoti; atimāno makkho paḷāso issā macchariyaṃ māyā sāṭṭheyyanti, imehi sattahi sotāpattimaggena ritto hoti.

Maggapaṭipāṭiyā pana sotāpattimaggena atimāno makkho paḷāso issā macchariyaṃ māyā sāṭṭheyyanti; imehi sattahi ritto hoti, anāgāmimaggena doso kodho upanāho pamādoti, imehi catūhi ritto hoti; arahattamaggena rāgo moho thambho sārambho māno madoti, imehi chahi ritto hoti. Tīṇi duccaritāni sabbakilesehītiādinā nayena avasesāpi yathāyogaṃ yojetabbā.

Vatthukāme parijānitvāti tebhūmake vatthukāme ñātātīraṇapariññāhi samāpanavasena jānitvā. Kilesakāme pahāyāti chandādayo kilesakāme pahānapariññāya jahitvā. Byantiṃ karitvāti vigatantaṃ vigatakoṭiṃ karitvā.

Kāmoghaṃ tiṇṇassāti anāgāmimaggena avasānasaṅkhātāṃ kāmoghaṃ taritvā ṭhitassa. Bhavoghanti arahattamaggena. Diṭṭhoghanti sotāpattimaggena. Avijjoghanti arahattamaggena. Sabbaṃ saṃsārapathanti sabbakhandhadhātuāyatanapaṭipāṭisaṅkhātāṃ pathaṃ arahattamaggeneva taritvā ṭhitassa. Sotāpattimaggena uttiṇṇassa. Sakadāgāmimaggena nittiṇṇassa. Anāgāmimaggena kāmādhātuṃ atikkantassa. Arahattamaggena sabbabhavaṃ samatikkantassa. Phalasamāpattivaseṇa vītivattassa. Pāraṃgatassātiādinī nibbānavaseṇa vuttāni. Yathā iṇāyikā āṇaṇyanti pavaḍḍhakaiṇaṃ ādāya vicarantā āṇaṇyaṃ. Patthentīti patthanaṃ uppādentī. Ābādhikā ārogyanti pittādirogāturo bhesajjakiriyāya taṃrogavūpasamanatthaṃ ārogyaṃ. Yathā bandhanabaddhāti nakkhattadivase bandhanāgāre baddhapurisā. Yathā dāsā bhujissanti yasmā bhujissā purisā yaṃ icchanti, taṃ karonti, na naṃ koci balakkārena tato nivatteti, tasmā dāsā bhujissabhāvaṃ patthenti. Yathā kantāraddhānapakkhandāti yasmā balavanto purisā hatthabhāraṃ gahetvā sajjāvudhā saparivārā kantāraṃ paṭipajjanti, te corā dūratova disvā palāyanti. Te sotthinā kantāraṃ nittharivā khemantaṃ patvā haṭṭhatuṭṭhā honti. Tasmā kantārapakkhandā khemantabhūmiṃ patthenti. Desanāpariyosāne tisso sotāpattiphalāṃ patvā pacchā pabbajitvā arahattaṃ sacchākāsi.

Saddhammapajjotikāya mahāniddesaṭṭhakathāya

Tissametteyyasuttaniddesavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 16. Σχόλια για τη μεγάλη επεξήγηση. 7. Σχόλια για την επεξήγηση της ομιλίας στον Τίσσα Μεττέγια έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org